

2018-047

Archeologienota Ramskapelle Hemmestraat

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Kris VAN QUAETHEM

16-4-2018

Titel: Archeologienota Ramskapelle Hemmestraat

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke en Kris Van Quaethem

Projectcode bureauonderzoek: 2018C275

Intern projectnummer: 2018.047

Locatiegegevens: Ramskapelle Hemmestraat

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 37568,5 en Y: 201189,06; X: 37721,3 en Y: 201316,79

Kadastergegevens: Nieuwpoort, afdeling 4 (Ramskapelle), sectie A, percelen 11x (partim), 15g (partim), 15h (zie figuur 3)

Topografische kaart: zie figuur 1 en 2

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog), Kris Van Quaethem (assistent-archeoloog) en Guy Sysmans (contactpersonen initiatiefnemer)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Zelzate, 16/04/2018

© Acke & Bracke bvba, Leegstraat 170, 9060 Zelzate. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING	4
1.1. WETTELIJK KADER	4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.2.1. VRAAGSTELLING	4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN	4
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	4
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	4
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	5
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN	5
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	5
1.3.5. SELECTIE BRONNEN	5
2. BUREAUONDERZOEK	6
2.1. HUIDIGE TOESTAND EN GEPLANEDE WERKEN	6
2.2. BEKNOPT HISTORISCH EN ARCHEOLOGISCH KADER	9
2.3. BEKNOPT LANDSCHAPPELIJK KADER	14
2.4. SYNTHESE	16
3. SAMENVATTING	17
4. BIBLIOGRAFIE	19
5. BIJLAGES	20

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden aan de Hemmestraat te Ramskapelle (provincie West-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

Deze archeologienota betreft een nota met beperkte samenstelling. Indien de confrontatie tussen de toekomstige werken en één doorslaggevend aspect uit de beschrijving van de landschappelijke ligging van het onderzochte gebied, de historische beschrijving, of de bespreking van het onderzochte gebied in zijn archeologische kader aantoont dat:

- 1) met aantoonbare zekerheid geen archeologisch erfgoed aanwezig is op het onderzochte terrein, of;
- 2) de toekomstige werken met aantoonbare zekerheid geen verstoring zullen veroorzaken aan het eventueel aanwezige archeologische erfgoed, of;
- 3) verder onderzoek van het terrein in het kader van de toekomstige werken met aantoonbare zekerheid niet zou leiden tot nuttige kenniswinst;

en er dus geen verdere maatregelen nodig zijn, dan mag de rapportering over het bureauonderzoek van het terrein beperkt blijven tot nota met beperkte samenstelling zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk versie 2.0, p. 106. Voor dit project is het eerste en derde element van toepassing. Het doorslaggevend aspect betreft de historische en landschappelijke beschrijving van het onderzochte gebied.

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

Op basis van de info aangereikt door de initiatiefnemer en het raadplegen van enkele digitale en analoge bronnen kon de nota met beperkte samenstelling worden opgesteld door de erkende archeoloog.

1.3.3. Advies specialisten

Dr. Birger Stichelbaut (UGent, In Flanders Fields Museum) reikte bijkomende info aan betreffende de site ten tijde van de Eerste Wereldoorlog.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

1.3.5. Selectie bronnen

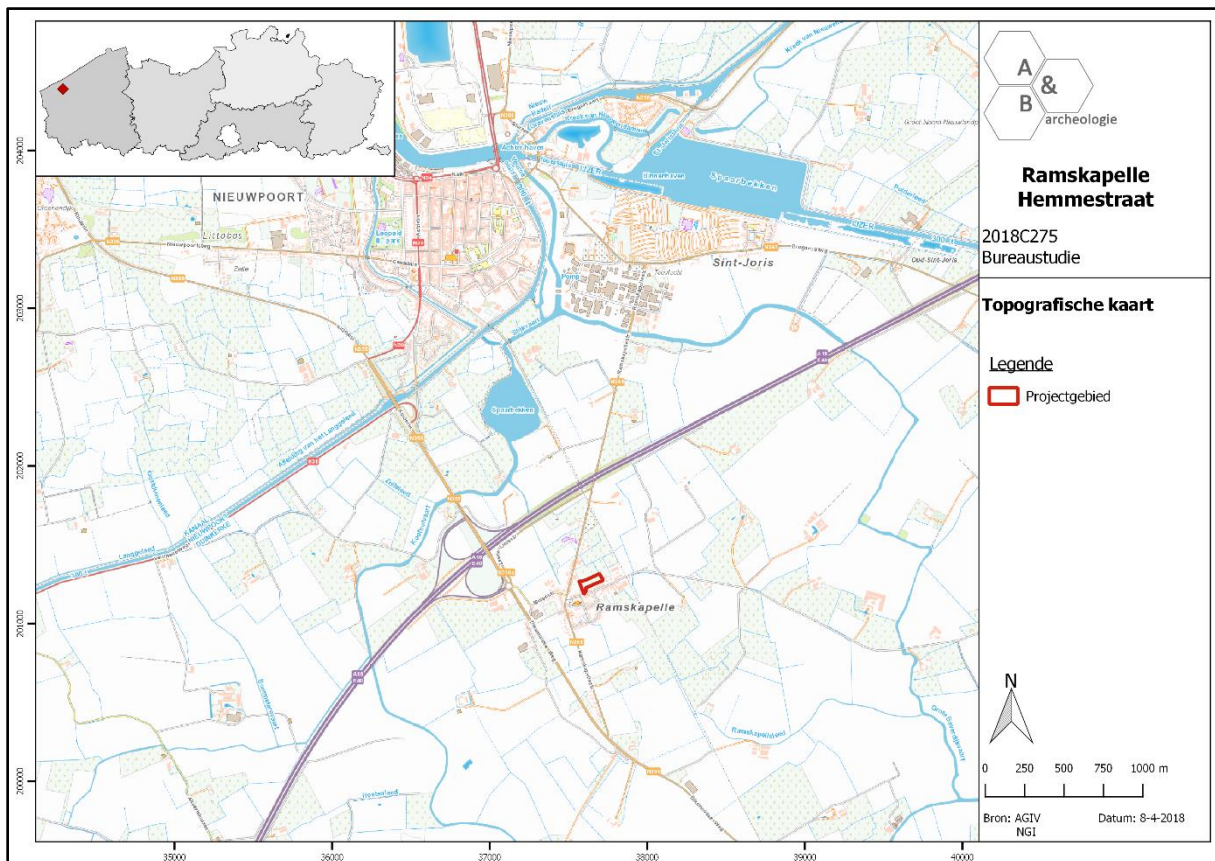
Info over het project werd aangereikt door de initiatiefnemer, door de erkende archeoloog werden bijkomend enkele digitale en analoge bronnen geraadpleegd.

2. Bureauonderzoek

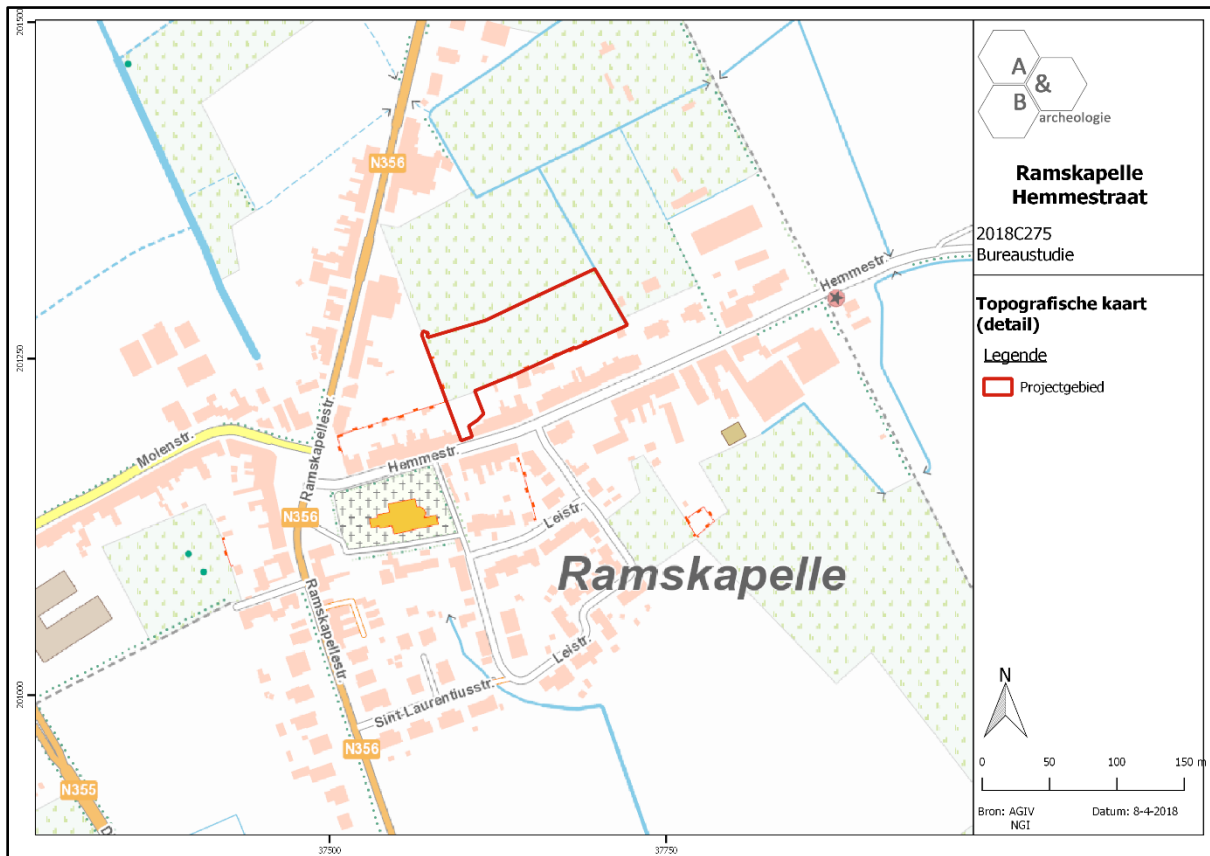
2.1. Huidige toestand en geplande werken

Het plangebied is 7263m² groot en is gelegen aan de noordzijde van de Hemmestraat. De dorpskern en parochiekerk van Ramskapelle bevindt zich net ten zuidwesten van het plangebied, aan de overzijde van de Hemmestraat. Ramskapelle is een deelgemeente van de stad Nieuwpoort, die zich zo'n 2km ten noordwesten bevindt. Beide kernen worden van elkaar gescheiden door de E40 autosnelweg. Iets meer dan 3km ten oosten van het plangebied loopt de IJzer. Het plangebied is momenteel braakliggend en niet bebouwd. Het wordt in het zuiden begrensd door woningen en tuinen langs de Hemmestraat, in het oosten en noorden bevinden zich landbouwgronden, in het westen zijn tuinen van woningen langs de Ramskapellestraat gelegen. Volgens de kadasterkaart bevindt er zich een waterplas centraal in het noorden van het plangebied, op de meest recente luchtfoto is deze evenwel niet te herkennen.

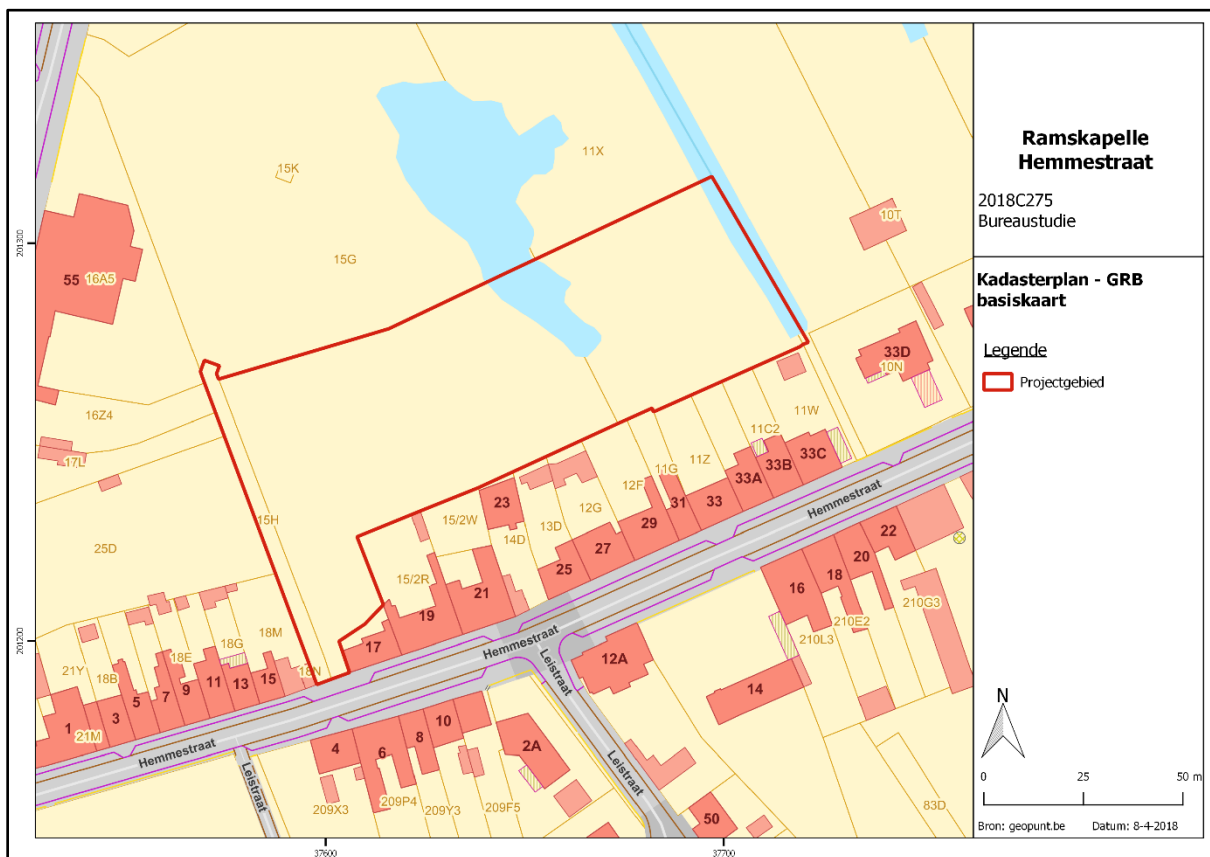
Het plangebied zal verkaveld worden. Een interne wegnis zal in de zuidwestelijke hoek aansluiting geven op de Hemmestraat. Het definitieve ontwerpplan is op moment van opmaak van de archeologienota nog niet gekend, waardoor er vanuit wordt gegaan dat het gehele plangebied onderhevig zal zijn aan werkzaamheden. Het bouwrijp maken van de percelen, werfverkeer, het aanleggen van wegnis en nutsvoorzieningen, het optrekken van woningen en het inrichten van tuinzones zal een aanzienlijke bodemimpact met zich meebrengen.

Figuur 1 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 2 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 3 Zicht op het kadastralan met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

Figuur 4 Aanduiding van het plangebied op de luchtfoto van 2017 (bron: geopunt.be).

2.2. Beknopt historisch en archeologisch kader¹

De gemeente wordt voor het eerst vermeld als Ramscappla in 1130 en 1135. Het altaar afhankelijk van de Sint-Niklaasabdij van Veurne en van het kapittel van Sint-Walburga te Veurne, vanaf 1114 door Boudewijn VII begiftigd met tienderecht. In de 17de eeuw was het dorp herhaaldelijk slachtoffer van oorlogsgeweld. De Sint-Laurentiuskerk is een neogotisch bedehuis van 1923 ter vervanging van een op 25/10/1914 afgebrande kerk van 1863-'64 met oudere toren, welke op haar beurt een driebeukige kerk van 1635, uitbreiding van voormalig eenbeukig kerkje, verving; omringend kerkhof met waaivormig gekasseide voetpaden, afgezet met haag en linderij. De Hemmestraat is vernoemd naar de hoeve "(De) Hem(me)" (Hemmestraat, nummers 65-67-69, meer dan 2,5km ten oosten van het plangebied), etymologisch te verklaren als een door waterweg aangegeven of gescheiden grond. Uitgangskern: stuk grond (circa 100 ha), in 1138 door gravin Sybilla, gemalin van Dirk van den Elzas, aan de Duinenabdij van Koksijde geschonken. Latere aanwinsten, voortkomend van indijkingen verricht door monniken, alsook van giften en voortdurende grondruil tussen verschillende eigenaars enerzijds en de Duinenabdij anderzijds, gesitueerd op linkeroever van de IJzer. 12de eeuw: domein "Hem" belangrijkste uithof met oppervlakte van 758 gemeten. In akte van 1199, gerekend tot "grangia", dit is een verzamelplaats van verschillende hoeven. Onder Niklaas van Belle (prelaat van Duinenabdij van 1232- 1253) voorzien van monumentale schuur en verscheidene gebouwen. In akte van 1246, oppervlakte van de "Hem" bepaald op 780 gemeten het Adelsenland inbegrepen (cf. "Allaertshuizen" te Wulpen: circa 700 gemeten; "Ten Bogaerde" samen met de hoeven "Het Moer" en "Het Voormoer": 1200 gemeten). Verwoesting in 1590 en 1650. 17de eeuw: splitsing in "Grote" en "Kleine Hemme". Privaat bezit na Franse Revolutie. 1830: eigendom van Niklaas De Roover, laatste Duinenmonnik; na diens dood geschonken aan Mgr. Bousseu, secretaris van bisdom Gent, ten behoeve van de oprichting van bisdom Brugge. Vernieling van de oude hoevegebouwen tijdens de Eerste Wereldoorlog. 1922: wederopbouw, afwijkend van oorspronkelijk uitzicht. De middeleeuwse hoeve is ver zoek.

Ramskapelle werd volledige verwoest tijdens de Eerste Wereldoorlog, op enkele uitzonderingen na. De Slag aan de IJzer startte op 18 oktober 1914. Na de aftocht uit Antwerpen namen de Belgische divisies rond half oktober hun nieuwe posities in ten oosten en ten westen van de IJzer. Zo ook te Ramskapelle, waar de inwoners vluchtten. Het Belgische front bleef echter verder afbrokkelen en de Belgen moesten zich bijna volledig op de linkeroever van de IJzer terugtrekken. De Duitsers slaagden er zelfs in de brug van Tervate over te steken en de linkeroever te bereiken. Op 23 oktober staken de Duitsers massaal de IJzer over en bleven verder oprukken. In Nieuwpoort legden de Duitsers bruggen over de Noordvaart en dreven de Belgen verder achteruit. Mede dankzij de Franse generaal Grossetti werd een aanval op Bootshoeke afgeslagen en het Belgische front terug op de spoorlijn gebracht. Bij een algemene aanval geraakten de Duitsers tot bij de molen van Ramskapelle. De Belgische 4de en 5de Linierregimenten weerstonden geruime tijd de hardnekkige aanvallen. Kerk en huizen werden tot

¹ Gebaseerd op: Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: *Naamsteen Slag aan de IJzer Station* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/212893> (geraadpleegd op 9 april 2018); Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Hemmestraat* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/103701> (geraadpleegd op 9 april 2018); Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Parochiekerk Sint-Laurentius* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/83683> (geraadpleegd op 9 april 2018); Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Ramskapelle* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121084> (geraadpleegd op 9 april 2018).

puin herleid. De Belgen moesten wijken en de weg naar Frankrijk lag open. De Slag aan de IJzer werd beëindigd met hulp van de onderwaterzetting vanaf de nacht van 29 op 30 oktober. De afwateringssluis van de Noordvaart werd opengezet en door dit enkele nachten te herhalen, steeg het water tussen de IJzer en de spoorwegberm Nieuwpoort-Diksmuide. Te Ramskapelle vonden op 30 en 31 oktober nog de laatste verbeterde gevechten plaats om de Duitsers achter het station van Ramskapelle, de spoorwegberm en het wassende water te dwingen. De bres moest worden gedicht door het 6de Linieregiment, een bataljon van het 7de Linieregiment en 2 compagnies van het 14de Linieregiment, terwijl 2 Franse bataljons (Jagers en Algerijnse tirailleurs) bijstand verleenden. De Duitsers hadden zich met hun mitrailleurs op de hoogte van de molen geïnstalleerd. De tegenaanval werd ingezet 's morgens op 30 oktober. De Franse artillerie beschoot Ramskapelle om de Duitse posten uit te schakelen. Daarna trokken de Algerijnen met een groot elan op, maar aan het Ramskapelleleed werden ze door de Duitsers neergemaaid. Overlevenden deinsden terug en werden opgevangen door het 6de Linie en de Franse Jagers, voor wie ze de weg hadden gebaad. Ondertussen steeg het water. 's Morgens, op 31 oktober, werd een nieuwe aanval ingezet. In korte golven rukten de Belgen en de Fransen voorbij de molen en in de straten van Ramskapelle ontstonden verbeterde lijf-aan-lijf gevechten met de bajonet op het geweer. Het wassende water stond aan hun kant en de Duitsers trokken achteruit. Op 31 oktober waren nog slechts enkele hoger gelegen delen in het onderwater gezet gebied in Duitse handen. Die werden ingericht tot vooruitgeschoven stellingen. Het IJzerfront was gestabiliseerd. Men groef zich in. De Slag aan de IJzer was voorbij. Tijdens de stellingenoorlog in de daaropvolgende jaren kende de door een Belgische legerdivisie verdedigde sector Ramskapelle eerder kleinschalige gevechten en beschietingen. Pas tegen het einde van de oorlog, met het Duitse Lente-Offensief, kwam er weer volop beweging aan de spoorwegberm. Met het Geallieerde Eindoffensief van september 1918 konden Belgen en Fransen eindelijk weer de spoorwegberm verlaten om de onderwater gezette vlakte over te steken. Deze spoorwegberm bevindt zich zo'n 150m ten oosten van het plangebied. De site zelf was dus vanaf 30-31/10/1914 gelegen in de Belgische zone, ten westen van het geïndeundeerde gebied. Op een loopgravenkaart van 7 mei 1917 staan in het centrale en oostelijke deel van het plangebied een dubbele prikkeldraadversperring en een loopgraaf afgebeeld. Het betreft een segment van ca. 30m lang van een bovengrondse loopgraaf met een brede borstwering, die ook op luchtfoto's goed te zien is.² Op basis van luchtfoto's uit de Eerste Wereldoorlog kan duidelijk gesteld worden dat de structuur zich op het maaiveldniveau bevond en dat gewerkt werd met een brede en hogere beschermingswal aan de vijandelijke zijde.³ Hij loopt verder door naar het noorden en behoort tot een grotere verdedigingsgordel rond het dorp. Gezien de oppervlakkige aanleg, zal de loopgraaf geen of weinig sporen nalaten in de bodem, waardoor deze archeologisch niet langer waarneembaar is. De prikkeldraadversperringen zijn eveneens bovengrondse versterkingen die geen sporen nalaten in de bodem.

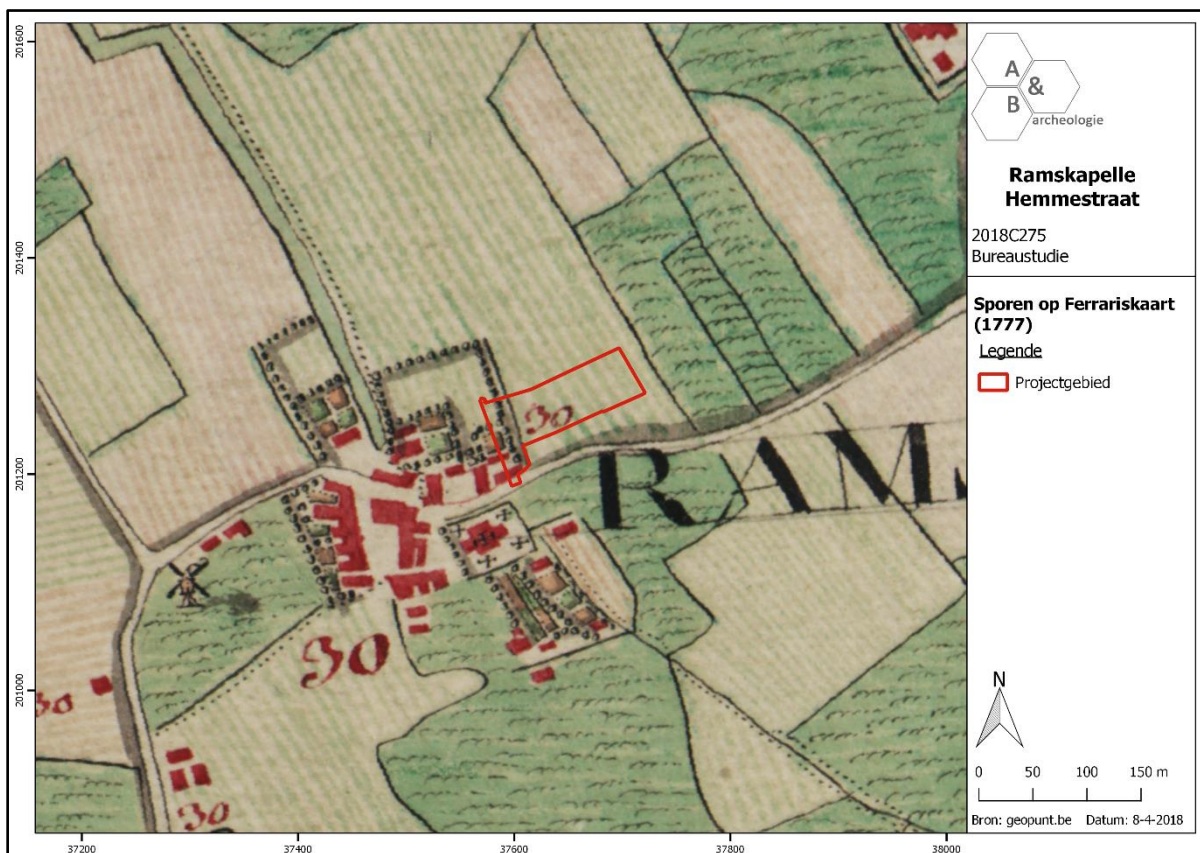
Op Ferrariskaart uit ca. 1777 wordt het projectgebied aangeduid als grotendeels gelegen in landbouwgebied, met tegen de westelijke grens mogelijk bebouwing en achterliggende tuinzone

² Met dank aan dr. Birger Stichelbaut (UGent, In Flanders Fields Museum) voor het aanreiken van bijkomende info.

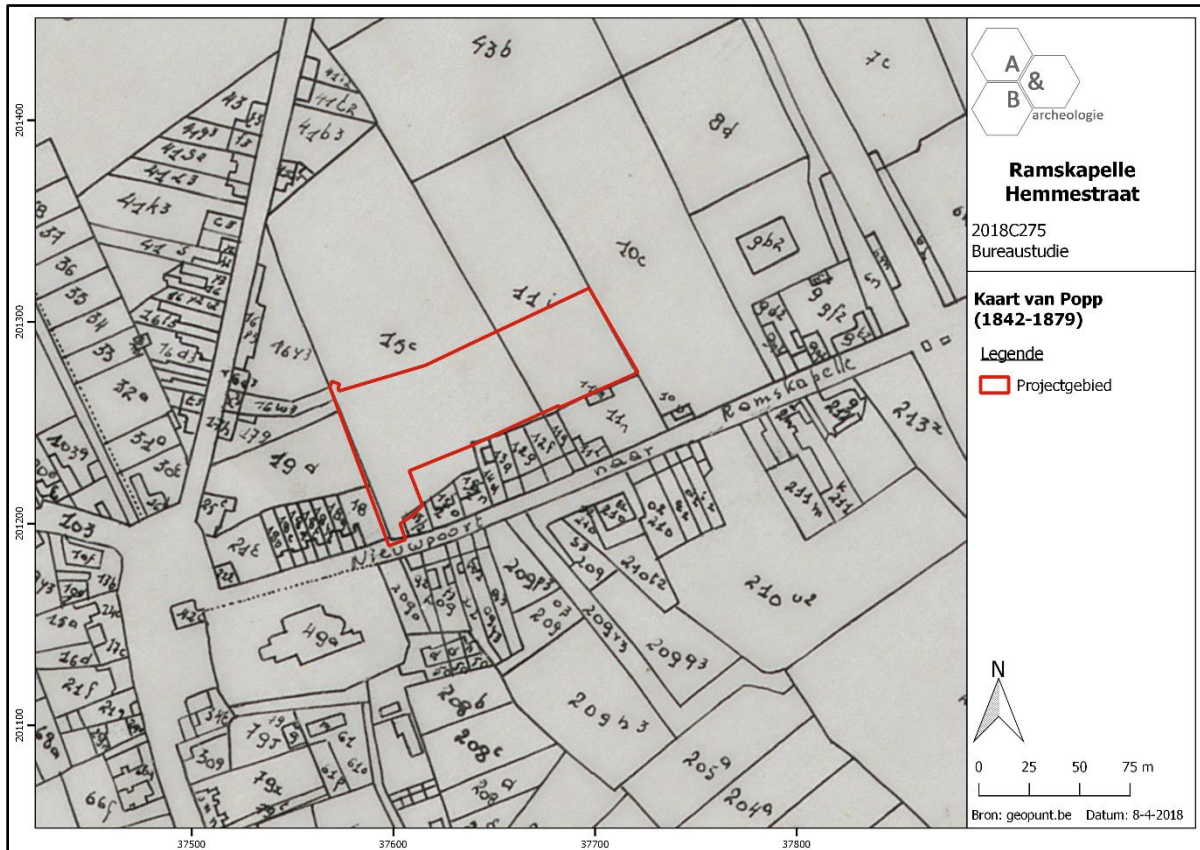
³ Tijdens opmaak van deze archeologienota konden de luchtfoto's geraadpleegd worden, maar de tijdsspanne was te beperkt om administratief alles in orde te brengen wat betreft auteursrechten, waardoor geen luchtfoto's mogen afgebeeld worden in deze studie.

langsheen de Hemmestraat. Bij de projectie op deze kaart moet evenwel steeds rekening gehouden worden met een zekere afwijking. De Poppkaart uit midden 19de eeuw is accurater en preciezer te refereren, daarop is het terrein niet bebouwd. De bebouwing bevindt zich net ten westen van het terrein, en niet op het terrein zelf. Vermoedelijk kan deze situatie worden doorgetrokken naar de 18de-eeuwse toestand. Na de verwoesting tijdens de Eerste Wereldoorlog komt het plangebied in gebruik als landbouwgrond. Recent vonden er grondwerken plaats op het terrein, zoals te zien op de luchtfoto van 2016.

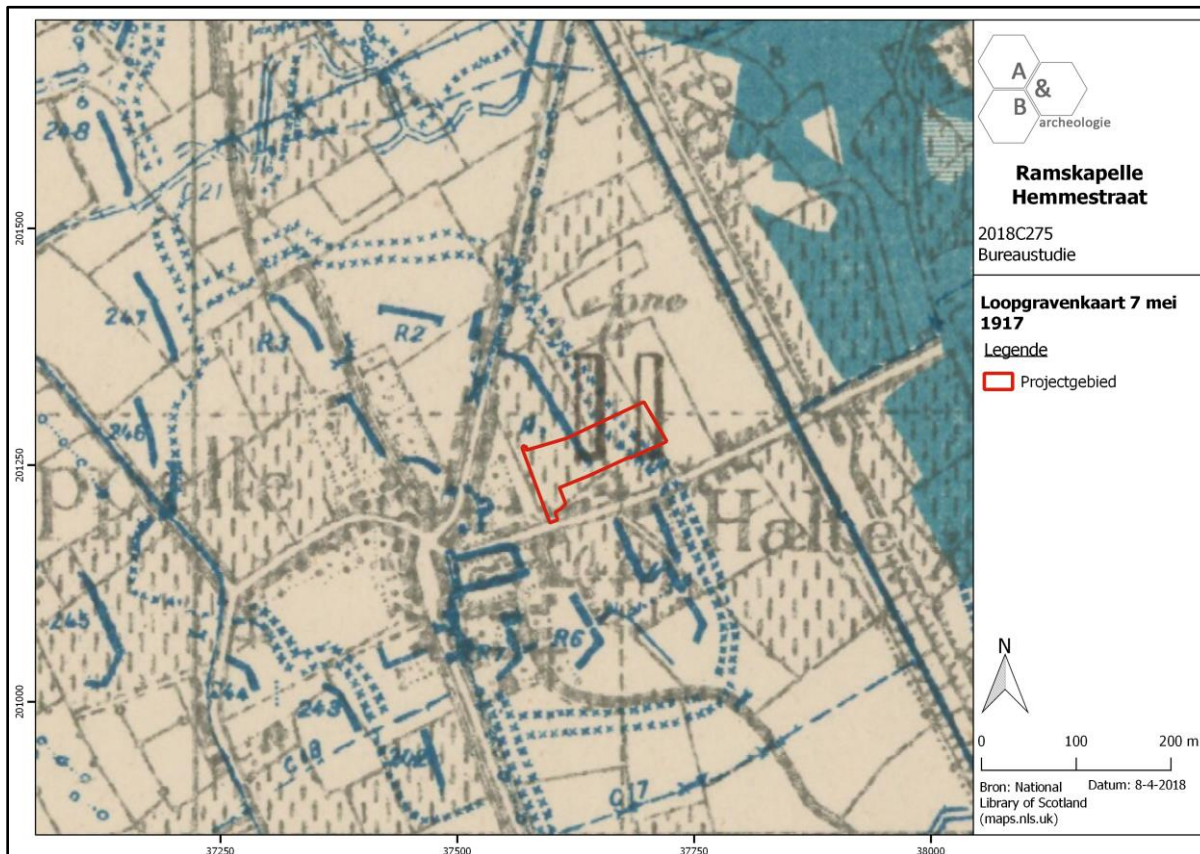
Er zijn op de Centrale Archeologische Inventaris geen gekende archeologische sites op of in de omgeving van het plangebied aangegeven.

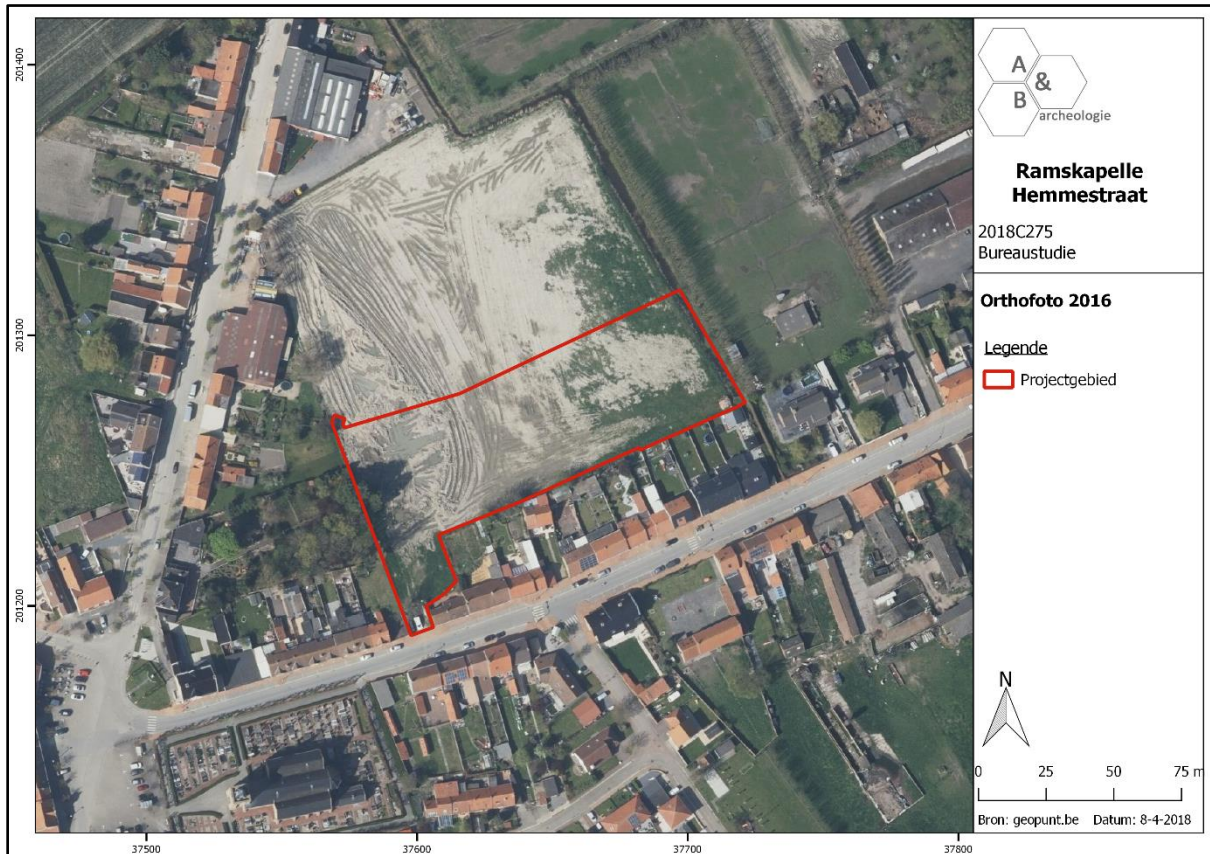
Figuur 5 Aanduiding van het plangebied op de Ferrariskaart (bron: geopunt.be).

Figuur 6 Aanduiding van het plangebied op de Poppkaart (bron: geopunt.be).

Figuur 7 Aanduiding van het plangebied op de loopgravenkaart van 7 mei 1917 (bron: maps.nls.uk).

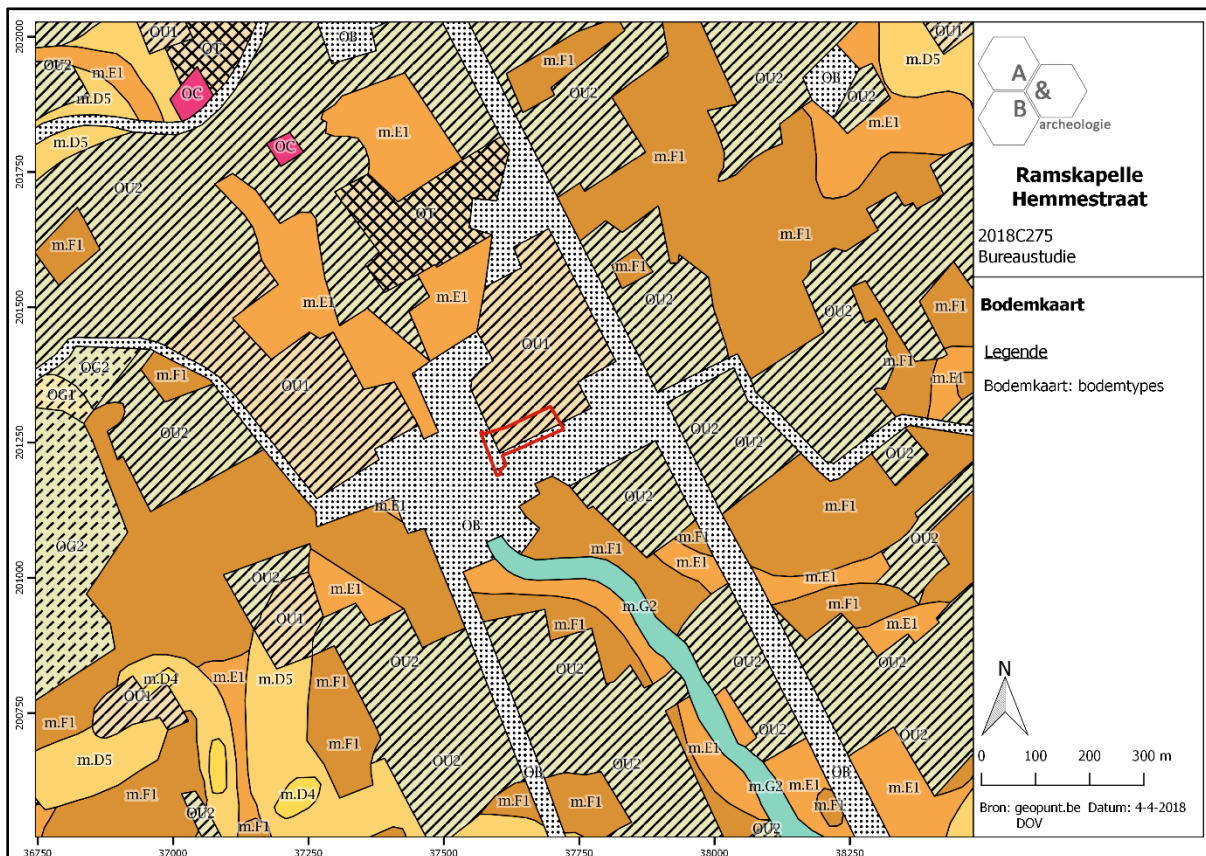

Figuur 8 Aanduiding van het plangebied op de luchtfoto van 2016 (bron: geopunt.be).

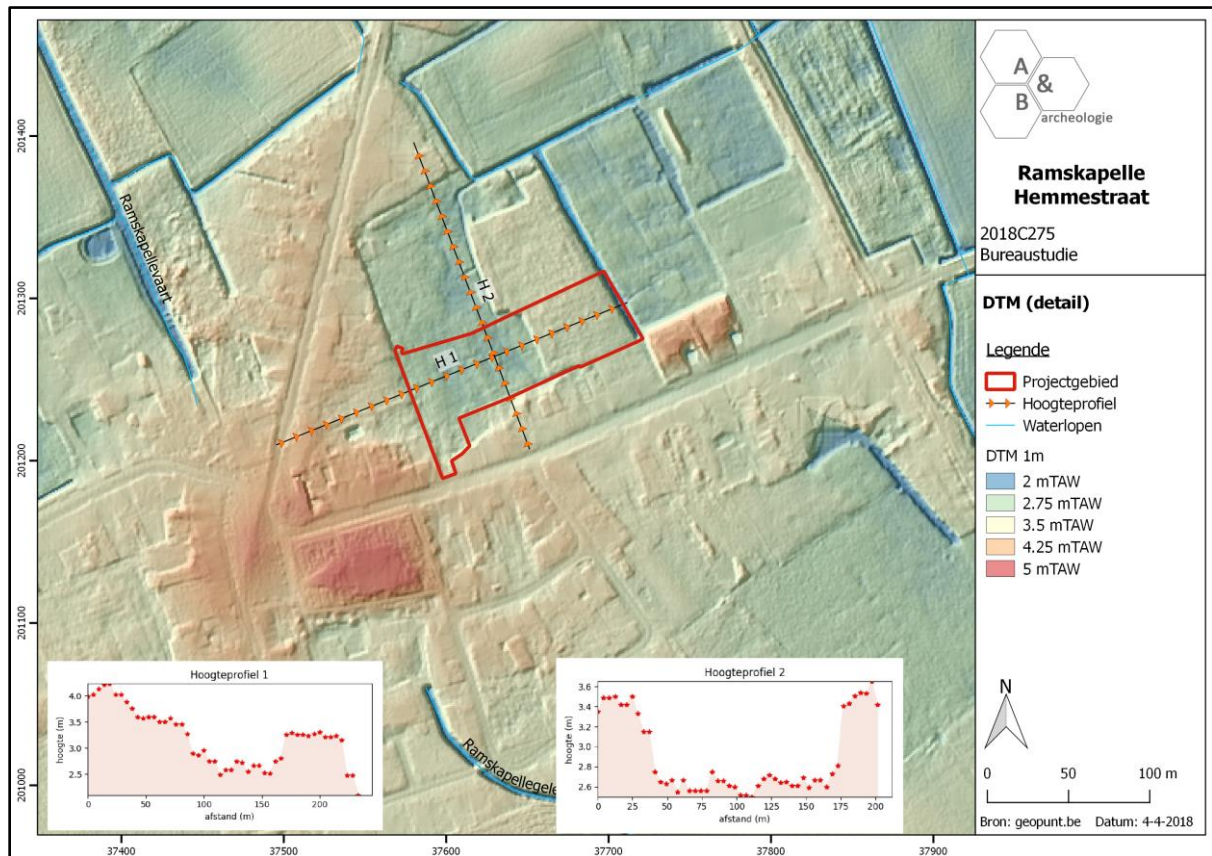
2.3. Beknopt landschappelijk kader

Op de bodemkaart wordt het plangebied grotendeels gekarteerd als OU1: uitgeveende gronden, licht profiel. Uitgeveende gronden zijn gronden waarvan de veenlaag geheel of gedeeltelijk werd uitgegraven en waarvan het oppervlak aldus verlaagd werd. De OU1 gronden zijn ontstaan door het uitvenen van overdekte kreekruiggronden. Het zijn dus kunstmatige gronden, net zoals de als OB gekarteerde gronden in de westelijke strook (bebouwde zones).

De lagere ligging van het projectgebied is duidelijk te zien op het Digitale Hoogtemodel. Vooral de westelijk helft is laag gelegen, met waarden +2,50 en +2,80m TAW en een zeer scherpe grens met de hogere gelegen gronden in het westen en het zuiden (ca. +3,50m TAW). Het oostelijke deel van het plangebied is evenwel ook wat hoger gelegen, rond +3,40m TAW. De terreinen ten oosten daarvan, net buiten het plangebied, zijn opnieuw lager gelegen.

Figuur 9 Aanduiding van het plangebied op de bodemkaart (bron: geopunt.be).

Figuur 10 Aanduiding van het plangebied op het digitale hoogtemodel (bron: geopunt.be).

2.4. Synthese

Het plangebied is gelegen langsheen de noordzijde van de Hemmestraat, ten noordwesten van de dorpskerk van Ramskapelle. De gehele dorpskern werd verwoest tijdens de Eerste Wereldoorlog. Ook op het terrein hadden de oorlogshandelingen hun invloed, getuige hiervan zijn een loopgraaf en een dubbele prikkeldraadversperring aan de voorzijde ervan die zijn aangegeven op een loopgravenkaart van 1917 en op luchtfoto's. Deze structuren bevonden zich in de Belgische/geallieerde sector; de frontlijn lag zo'n 150m naar het oosten, ter hoogte van de spoorlijn Nieuwpoort-Diksmuide, met ten oosten ervan de geïnundeerde IJzervlakte.

Eind 18de eeuw en gedurende de 19de eeuw was het terrein onbebouwd. Archeologische sporen die dateren van voor de Eerste Wereldoorlog zijn zo goed als zeker niet meer te verwachten op het terrein: de lager gelegen ligging van de westelijke helft van het terrein en de aanduiding als uitgeveende gronden duiden er op dat de bodem in het verleden tot op aanzienlijke diepte is omgewoeld, alleszins tot op een diepte lager dan een relevant archeologisch niveau. Het is onwaarschijnlijk dat er zich na de ontvening nog bewoning ontwikkelde op deze lagere gebieden, daarvoor zijn deze lage, natte gronden niet geschikt. Ook de verwoestingen/bombardementen tijdens WO I zullen hun impact gehad hebben op de bodem voor de oudere periodes pre-WOI.

De loopgraafstructuur uit de Eerste Wereldoorlog werd bovengronds aangelegd en voorzien van een brede wal aan de vijandelijke zijde. Gezien de loopgraaf zo goed als geen ingreep in de bodem heeft teweeg gebracht, zal deze niet langer archeologisch waarneembaar zijn. Verder onderzoek op deze structuur is bijgevolg niet zinvol en zal niet leiden tot nuttige kenniswinst. Prikkelraadversperringen zijn oppervlakkige structuren, deze zullen geen archeologische sporen hebben nagelaten. In de periode 2015-2016 vonden er volgens de luchtfoto's grondwerken plaats op het plangebied. De precieze aard van deze werken kon niet achterhaald worden, maar ook deze zullen ongetwijfeld invloed gehad hebben op de bodem en zullen de laatste sporen van de oppervlakkige aangelegde loopgraaf (indien nog bewaard) vernield hebben. Samenvattend hebben er dus al heel wat grondversturende activiteiten plaatsgevonden op het plangebied: ontvening, bombardementen tijdens de Eerste Wereldoorlog en recente grondwerken.

Op basis van bovenstaande gegevens kan besloten worden dat er met aantoonbare zekerheid zo goed als geen archeologisch erfgoed meer aanwezig kan zijn op het onderzochte terrein, en dat verder onderzoek van het terrein in het kader van de toekomstige werken met aantoonbare zekerheid niet zou leiden tot nuttige kenniswinst. Er zijn dus geen verdere archeologische maatregelen nodig en de rapportering kon beperkt blijven tot een archeologienota met beperkte samenstelling.

3. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden aan de Hemmestraat te Ramskapelle (provincie West-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het plangebied is 7263m² groot en is gelegen aan de noordzijde van de Hemmestraat. De dorpskern en parochiekerk van Ramskapelle bevindt zich net ten zuidwesten van het plangebied, aan de overzijde van de Hemmestraat. Ramskapelle is een deelgemeente van de stad Nieuwpoort, die zich zo'n 2km ten noordwesten bevindt. Beide kernen worden van elkaar gescheiden door de E40 autosnelweg. Iets meer dan 3km ten oosten van het plangebied loopt de IJzer. Het plangebied is momenteel braakliggend en niet bebouwd. Het wordt in het zuiden begrensd door woningen en tuinen langs de Hemmestraat, in het oosten en noorden bevinden zich landbouwgronden, in het westen zijn tuinen van woningen langs de Ramskapellestraat gelegen. Volgens de kadasterkaart bevindt er zich een waterplas centraal in het noorden van het plangebied, op de meest recente luchtfoto is deze evenwel niet te herkennen. Het plangebied zal verkaveld worden. Een interne wegenis zal in de zuidwestelijke hoek aansluiting geven op de Hemmestraat. Het definitieve ontwerpplan is op moment van opmaak van de archeologienota nog niet gekend, waardoor er vanuit wordt gegaan dat het gehele plangebied onderhevig zal zijn aan werkzaamheden. Het bouwrijp maken van de percelen, werfverkeer, het aanleggen van wegenis en nutsvoorzieningen, het optrekken van woningen en het inrichten van tuinzones zal een aanzienlijke bodemimpact met zich meebrengen.

De gehele dorpskern werd verwoest tijdens de Eerste Wereldoorlog. Ook op het terrein hadden de oorlogshandelingen hun invloed, getuige hiervan zijn een loopgraaf en een dubbele prikkeldraadversperring aan de voorzijde ervan die zijn aangegeven op een loopgravenkaart van 1917 en op luchtfoto's. Deze structuren bevonden zich in de Belgische/geallieerde sector; de frontlijn lag zo'n 150m naar het oosten, ter hoogte van de spoorlijn Nieuwpoort-Diksmuide, met ten oosten ervan de geïndeundeerde IJzervlakte.

Eind 18de eeuw en gedurende de 19de eeuw was het terrein onbebouwd. Archeologische sporen die dateren van voor de Eerste Wereldoorlog zijn zo goed als zeker niet meer te verwachten op het terrein: de lager gelegen ligging van de westelijke helft van het terrein en de aanduiding als uitgeveende gronden duiden er op dat de bodem in het verleden tot op aanzienlijke diepte is omgewoeld, alleszins tot op een diepte lager dan een relevant archeologisch niveau. Het is onwaarschijnlijk dat er zich na de ontvening nog bewoning ontwikkelde op deze lagere gebieden, daarvoor zijn deze lage, natte gronden niet geschikt. Ook de verwoestingen/bombardementen tijdens WO I zullen hun impact gehad hebben op de bodem voor de oudere periodes pre-WOI.

De loopgraafstructuur uit de Eerste Wereldoorlog werd bovengronds aangelegd en voorzien van een brede wal aan de vijandelijke zijde. Gezien de loopgraaf zo goed als geen ingreep in de bodem heeft teweeg gebracht, zal deze niet langer archeologisch waarneembaar zijn. Verder onderzoek op deze

structuur is bijgevolg niet zinvol en zal niet leiden tot nuttige kenniswinst. Prikkelraadversperringen zijn oppervlakkige structuren, deze zullen geen archeologische sporen hebben nagelaten. In de periode 2015-2016 vonden er volgens de luchtfoto's grondwerken plaats op het plangebied. De precieze aard van deze werken kon niet achterhaald worden, maar ook deze zullen ongetwijfeld invloed gehad hebben op de bodem en zullen de laatste sporen van de oppervlakkige aangelegde loopgraaf (indien nog bewaard) vernield hebben. Samenvattend hebben er dus al heel wat grondversturende activiteiten plaatsgevonden op het plangebied: ontvening, bombardementen tijdens de Eerste Wereldoorlog en recente grondwerken.

Op basis van bovenstaande gegevens kan besloten worden dat er met aantoonbare zekerheid zo goed als geen archeologisch erfgoed meer aanwezig kan zijn op het onderzochte terrein, en dat verder onderzoek van het terrein in het kader van de toekomstige werken met aantoonbare zekerheid niet zou leiden tot nuttige kenniswinst. Er zijn dus geen verdere archeologische maatregelen nodig en de rapportering kon beperkt blijven tot een archeologienota met beperkte samenstelling.

4. Bibliografie

- <https://cai.onroenderfgoed.be/>
- <http://www.geopunt.be/kaart>
- <http://www.ngi.be/topomapviewer/>
- <https://inventaris.onroenderfgoed.be>

5. Bijlages

- Figurenlijst

Figuur 1 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	6
Figuur 2 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI)...	7
Figuur 3 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).....	7
Figuur 4 Aanduiding van het plangebied op de luchtfoto van 2017 (bron: geopunt.be).	8
Figuur 5 Aanduiding van het plangebied op de Ferrariskaart (bron: geopunt.be).	11
Figuur 6 Aanduiding van het plangebied op de Poppkaart (bron: geopunt.be).	12
Figuur 7 Aanduiding van het plangebied op de loopgravenkaart van 7 mei 1917 (bron: maps.nls.uk).	12
Figuur 8 Aanduiding van het plangebied op de luchtfoto van 2016 (bron: geopunt.be).	13
Figuur 9 Aanduiding van het plangebied op de bodemkaart (bron: geopunt.be).	14
Figuur 10 Aanduiding van het plangebied op het digitale hoogtemodel (bron: geopunt.be).	15